

HR-1994-12-K - Rt-1994-98

INSTANS:	Høyesteretts kjæremålsutvalg - Kjennelse.
DATO:	1994-01-13
DOKNR/PUBLISERT:	HR-1994-12-K - Rt-1994-98
STIKKORD:	Straffeprosess. Ærekrenkelse. Særskilt anke over krav om oppreisning.
SAMMENDRAG:	I ærekrenkelsessak ble de saksøkte frifunnet for krav om mortifikasjon og oppreisning. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet, jfr straffeprosessloven § 349 annet ledd, siste alternativ. Saksøkerne anket deretter sitt krav på oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 inn for lagmannsretten, jfr straffeprosessloven § 435. Det var gitt oppreisning for oversittelsen av ankefristen.
SAKSGANG:	Høyesterett HR-1994-12-K.
PARTER:	1. Tidl. ansv. red. Egil Sundar 2. Journalist Cato Guhnfeldt 3. Aftenposten A/S (Advokatfirmaet Schjødt ANS v/ advokat Cato Schiøtz) mot 1. Gudmund Skogvik 2. Karl Magnus Pettersen 3. Astrup Jenssen 4. Harald Pedersen 5. Bjørne Kvernmo 6. Guttorm Bjørkan 7. Ronny Warberg 8. Nikolai Hemmingsen 9. Arne Hemmingsen 10. Bjarne Guttormsen 11. Erling Paulsen 12. Helge Nikolaisen. (Advokat Per Danielsen).
FORFATTER:	Schei, Gjølstad og Tjomsland.

Kjæremålet gjelder beslutning om å fremme særskilt anke over avgjørelse av krav på oppreisning i privat ærekrenkelsessak der saksøkte ble frifunnet.

Oslo byrett avsa den 1 februar 1993 dom i privat ærekrenkelsessak som var reist av Gudmund Skogvik, Karl Magnus Pettersen, Astrup Jenssen, Harald Pedersen, Bjørne Kvernmo, Guttorm Hjørkan, Ronny Warberg, Nikolai Hemmingsen, Arne Hemmingsen, Bjarne Guttormsen, Erling Paulsen og Helge Nikolaisen mot tidligere ansvarlig redaktør Egil Sundar, journalist Cato Guhnfeldt og Aftenposten A/S. Dommen har slik domslutning:

- "1. Tidl ansv red Egil Sundar frifinnes.
2. Journalist Cato Guhnfeldt frifinnes.
3. Aftenposten AS frifinnes.
4. Saksomkostninger tilkjennes ikke."

Side 99

Saksøkerne anket dommen til Høyesterett. Ved kjennelse av 22 april 1993 nektet Høyesteretts kjæremålsutvalg anken fremmet, jf straffeprosessloven § 349 annet ledd, siste alternativ.

Den 14 mai 1993 anket saksøkerne sitt krav på oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 inn for Eidsivating lagmannsrett som sivil sak, jf straffeprosessloven § 435. Saksøkerne hadde oversittet den sivilrettslige ankefrist. Oslo byrett ga ved kjennelse den 7 juni 1993 oppreisning for fristoversittelsen. Eidsivating lagmannsrett avsa 18 oktober 1993 beslutning om å fremme saken.

Saksøkte har i rett tid påkjært Eidsivating lagmannsretts beslutning til Høyesteretts kjæremålsutvalg. Kjærende part anfører at det ikke er adgang til å bringe kravet om oppreisning inn for lagmannsretten som sivil ankedomstol. Dette grunnes på at det ikke foreligger en særskilt avgjørelse av de borgerlige rettskrav, noe som hevdes å være en forutsetning etter straffeprosessloven § 435. Videre anfører kjærende part at det spørsmål ankesaken dreier seg om er endelig avgjort ved at byretten i en rettskraftig dom har frifunnet de saksøkte fordi det ikke forelå noen rettstridig ærekrenkelse. Et vilkår for å få tilkjent oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 er at det foreligger en ærekrenkelse i straffelovens forstand. Kjærende part har lagt ned slik

påstand:

" 1. Anken avvises.

2. De kjærende parter tilkjennes saksomkostninger for lagmannsrett og Høyesteretts kjæremålsutvalg."

Kjæremotparten anfører at byretten har avgjort kravene om oppreisning og henviser ellers til lagmannsrettens begrunnelse, hvor det uttales at det generelt er anledning til å påanke en dom bare for en del av de krav som er avgjort i ens disfavør. At en del av dommen således blir stående innebærer ikke at den eller de premisser den bygger på, får noen rettskraftvirkning for den delen av dommen som påankes. Kjæremotparten har lagt ned slik påstand:

"1. Kjæremålet forkastes. Lagmannsrettens avgjørelse av 18 oktober 1993 stadfestes.

2. De kjærende parter tilpliktes å betale kjæremålsmotpartenes saksomkostninger for Høyesteretts kjæremålsutvalg med kr. 3.000,-."

Høyesteretts kjæremålsutvalg er i likhet med lagmannsretten kommet til at ankesaken må fremmes.

For byretten krevet saksøkerne mortifikasjon og oppreisning. De saksøkte påsto seg frifunnet. Påstanden om frifinnelse må oppfattes slik at den både gjaldt mortifikasjonskravene og oppreisningskravene. Retten har på vanlig måte gjengitt begge parters anførsler også vedrørende oppreisningskravene. Under rettens merknader er oppreisningskravene ikke drøftet spesielt. Men retten konkluderte sin drøftelse med:

"at Aftenpostens reportasje ikke var utilbørlig. Den inneholder ingen rettstridige ærekrenkelser. De saksøkte må frifinnes."

Hensett til vilkårene for oppreisning er det naturlig å forstå denne konklusjonen slik at den omfatter saksøkers påstand i sin helhet, og utvalget kan ikke se annet enn at oppreisningskravene er pådømt av byretten.

De ankende parter kunne valgt å akseptere avgjørelsen vedrørende mortifikasjonskravene og utelukkende angrepet avgjørelsen av oppreisningskravene ved anke til lagmannsretten etter straffeprosessloven § 435. Mortifikasjonsavgjørelsen ville da blitt rettskraftig. Men det må gjelde som et generelt utgangspunkt at når en part nøyer seg med gjennom anke å angripe avgjørelsen av ett av flere krav, må ankeinstansen prøve det angrepne krav fullt ut. Den lavere instans faktiske og rettslige begrunnelse for de krav som ikke angripes, vil iallfall normalt ikke ha noen form for "rettskraftvirkning" for det krav som er påanket. Dette måtte også gjelde for det tilfelle som her diskuteres.

Side 100

Lagmannsretten måtte fullt ut ha prøvd det faktiske og rettslige avgjørelsesgrunnlaget for oppreisningskravene.

Spørsmålet blir om den rettslige situasjon blir en annen hvor det først ankes til Høyesterett over mortifikasjonskravene, og hvor oppreisningskravene i tilfelle henvisning vil kunne prøves innen rammen av straffeprosessloven § 434 annet ledd, men hvor anken nektes fremmet. Utvalget kan ikke se at det er tilfelle. også her blir byrettens avgjørelse av mortifikasjonskravene stående. De prøves ikke ut over rammen av straffeprosessloven § 349. Avgjørende reelle hensyn synes ikke å tale mot at lagmannsretten på vanlig måte skal kunne prøve oppreisningskravene. En annen sak er at hvor det først forsøkes en anke til Høyesterett, kan fristen for særskilt anke til lagmannsretten være utløpt før utvalget treffer sin avgjørelse. Her er det imidlertid gitt oppreisning for oversittelsen av ankefristen.

Kjæremålsutvalget er etter dette kommet til at lagmannsrettens beslutning må stadfestes. Utvalget tilføyer at dets standpunkt har støtte i utvalgets avgjørelse av 4 februar 1993 i lnr 307/1993.

Kjæremålsmotpartene har krevet seg tilkjent saksomkostninger for Høyesteretts kjæremålsutvalg. Kravet tas til følge og omkostningene settes til kr 4000. Det bemerkes at kjæremotparten har inngitt ytterligere ett prosesskrift etter at omkostningene ble oppgitt til kr 3000.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

1. Lagmannsrettens beslutning stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesteretts kjæremålsutvalg betaler Egil Sundar, Cato Guhnfeldt og Aftenposten A/S en for alle og alle for en til kjæremålsmotpartene v/ advokat Per Danielsen 4000 - firetusen - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Sist oppdatert 1. april 2009